

10. 9. 2021

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právo na odkup podílu v důsledku ovlivnění a některé související procesní aspekty

Pokud ovládající osoba využívá svého vlivu takovým způsobem, že dojde k podstatnému zhoršení postavení společníků ovládané osoby nebo jinému podstatnému poškození oprávněných zájmů, kdy po takových společnících již nich není možné spravedlivě požadovat, aby v ovládané osobě setrvali, mají společníci právo domáhat se odkoupení svého podílu za přiměřenou cenu (právo na odkup).

K této problematice nedávno vydal Nejvyšší soud rozhodnutí pod sp. zn. 27 Cdo 2451/2019, ve kterém vyjasnil několik otázek, které se práva na odkup týkají.

Dobrovolný návrh ovládající osoby

Pokud chce společník uplatnit právo na odkup, musí nejprve vyzvat ovládající osobu, aby podíl odkoupila.

Ovládající osoba by v takovém případě měla bez zbytečného odkladu učinit společníkovi návrh na odkoupení podílu za přiměřenou cenu, která bude stanovena na základě znaleckého posudku. V uvedeném rozhodnutí 27 Cdo 2451/2019 pak Nejvyšší soud navíc výslovně uvedl, že:

„Přitom ovládající osobě nelze bránit v tom, aby společníkovi navrhla převod podílu za vyšší než přiměřenou cenu, a stejně tak nelze bránit ani tomu, aby se společník a ovládající osoba dohodli, že k převodu podílu dojde za cenu, se kterou obě strany souhlasí (aniž by bylo nutné určovat cenu převáděného podílu na základě posudku znalce).“

Nejvyšší soud tedy akcentuje především autonomii vůle v soukromém právu, kdy v případě dobrovolného odkupu ponechává ujednání o ceně především na vůli smluvních stran, a připouští, jak možnost ovládající osoby nabídnout částku vyšší, tak možnost uzavřít smlouvu i za částku nižší než přiměřenou, pokud s tím smluvní strany souhlasí.

Návrh společníka

Podle právní úpravy platné do 31.12.2020, pokud ovládající osoba návrh na odkup nečinila, nebo jej nečinila alespoň za přiměřenou cenu, měl společník právo sám předložit ovládající osobě návrh smlouvy na odkup podílu za přiměřenou cenu, který byla ovládající osoba povinna přijmout. Až v případě, že ovládající osoba nesplnila povinnost tento návrh přijmout, mohl se společník obrátit na soud, aby ten uzavřel smlouvu ve zvláštním řízení.

Jednou z otázek, kterou se Nejvyšší soud zabýval byly náležitosti takového návrhu společníka. Dle názoru odvolacího soudu v této věci, musí návrh smlouvy na odkup podílu učiněný společníkem obsahovat mimo jiné i konkrétní částku za převod podílu. Podle Nejvyššího soudu však postačuje, pokud si strany dostatečně určitě ujednájí způsob jejího určení, obdobně jako při „běžné“ smlouvě o převodu podílu. V tomto případě se jednalo o klauzuli, že cena bude určena na základě znaleckého posudku.

Po novele zákona o obchodních korporacích však byl tento mezikrok ve formě povinného návrhu

ovládající osobě u práva na odkup vypuštěn a zůstal zachován pouze u povinných veřejných návrhů dle § 327 a násl. zákona o obchodních korporacích. V případě práva na odkup se tedy uvedený závěr již neuplatní, resp. návrh činěný nespolupracující ovládající osobě před tím, než se může společník obrátit na soud, se stává nadbytečným.

Řízení o uzavření smlouvy

Jak bylo zmíněno výše, nedojde-li k dobrovolnému uzavření smlouvy mezi ovládající osobou a společníkem, je společník oprávněn domáhat se uzavření smlouvy soudem. V uvedeném případě, kterým se Nejvyšší soud zabýval, se v jednom řízení společník domáhal uzavření smlouvy a potom ve zvláštním řízení se domáhal jmenování znalce pro určení hodnoty podílu. Nejvyšší soud, shodně jako odvolací soud, poměrně logicky dospěl k závěru, že by bylo zcela v rozporu se zásadou procesní ekonomie, aby byl znalec jmenován ve zvláštním řízení, ale bude podle § 127 o.s.ř. jmenován přímo v řízení, v němž se společník domáhá uzavření smlouvy.

Závaznost rozhodnutí

Jednou z novinek, kterou ohledně práva na odkup podílu přinesla novela zákona o obchodních korporacích je doplnění ust. § 89 odst. 3, které ve větě za středníkem stanoví, že *rozhodnutí je co do základu přiznaného práva závazné i pro další společníky v obdobném postavení*. Pokud například liknavý společník neunese důkazní břemeno a žaloba bude zamítnuta, nemělo by to dle našeho názoru a doslovného znění uvedeného ustanovení vést k automatickému zamítnutí žaloby dalších společníků v obdobném postavení, neboť zákon výslovně hovoří o základu **přiznaného** práva, nicméně nelze vyloučit opačný přístup. Naproti tomu, pokud svou pasivitou zavíní vyhovění žalobě osoba ovládající, pravděpodobně již nebude moci v následujících řízeních proti dalším společníkům prokázat, že ke zhoršení postavení nedošlo, i pokud by tomu tak skutečně bylo.

Rovněž se nabízí otázka, jak bude toto ustanovení fakticky použitelné, neboť postavení každého společníka je do značné míry individuální a pokud došlo ke zhoršení postavení jednoho ze společníků, nemusí nutně dojít ke zhoršení postavení jiného společníka. Je tedy významné, jak široce bude ono „obdobné postavení“ vykládáno, neboť příliš široký výklad by značně znevýhodnil ovládající osobu.

Bude tedy zajímavé pozorovat, jak se k výkladu tohoto ustanovení postaví judikatura, neboť možných výkladů se u něj nabízí celá řada.



Tomáš Brůha,
koncipient



David Fabián,

advokát



GT Legal, advokátní kancelář, s.r.o

Pujmanové 1753/10a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 813 299
e-mail: office@gt-legal.com

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporáční autonomie](#)
- [Zákon Lugového: jak Rusko přepisuje pravidla mezinárodních arbitráží](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)